

NOORD HOLLANDSE

BLAUWEN

Door: Elly Vogelaar.

Foto's: Bert Wijtten, tenzij anders vermeld.

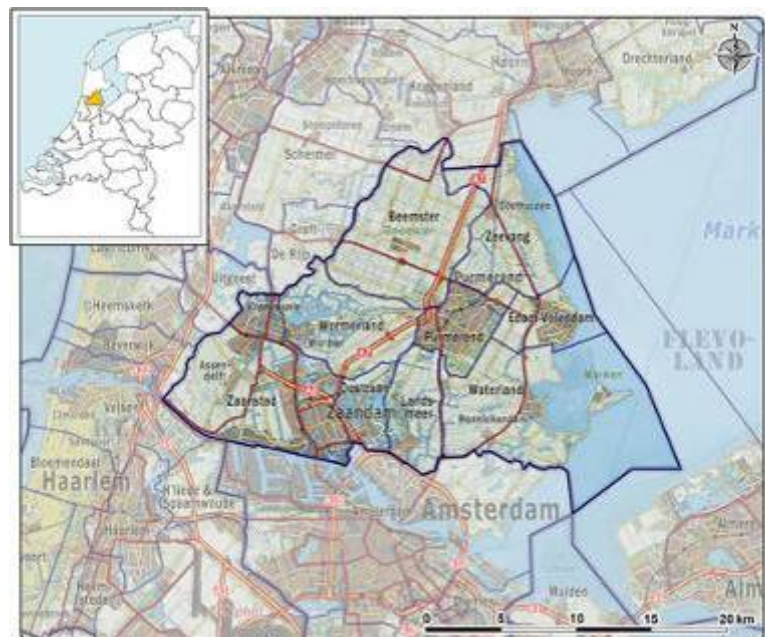
Hoewel de officiële naam van dit ras het 'Noord-Hollands Hoen' is, blijven veel fokkers, en ook de speciaalclub, vasthouden aan de oorspronkelijke naam Noord-Hollandse Blauwe. Het is het enige vleeshoen van Nederlandse origine, ontstaan in het begin van de vorige eeuw, gemaakt door boeren en arbeiders in de Zaanstreek en Waterland.

Een stukje geschiedenis

De dorpen in die streek waren sinds eeuwen verbonden in een gemeenschappelijke strijd tegen het water. Het was een nat en drassig gebied waar akkerbouw niet mogelijk was, zodat de boeren zich toededen op veeteelt. Rond 1900 vond al een groot deel van de bevolking zijn bestaan in de eierhandel; dat waren vooral eendeneieren, maar er werden toen ook al veel kippen gehouden. Die kippen waren van onbestemd ras en werden 'Bezaansche kippen' genoemd.

Foto Wikipedia-Jan Willem van Aalst

Al vanaf die tijd begon men de kippen als 'dubbelnut' kip te houden, omdat er op de markt in Purmerend behalve eieren ook veel vraag bleek te zijn naar piepkuikens – jonge kippen c.q. hanen van zo'n

1,5 kg. voor de consumptie, voornamelijk door de inwoners van de stad Amsterdam. Vroeg in het legseizoen liet men bij de fokdieren een lichte haan lopen van het legtype, waarmee jonge leghennen gefokt werden en later in het seizoen een zwaardere haan van het vleestype, waarmee de 'piepkuikens' voor de markt gefokt werden.

Er was in die jaren veel armoede; de turfwinning raakte afgelopen en veel arbeiders die in het veen werkten, verloren hun broodwinning en moesten daardoor uitzien naar een andere bron van levensonderhoud. In januari 1916 was er ook nog een grote watersnoodramp rond de Zuiderzee; op tientallen plaatsen braken de dijken en een grote regio liep onder water. Ook tussen Zaandam, Purmerend en Edam tot aan het IJ bij Amsterdam had het water vrij spel. Eind februari waren de dijken weer dicht, maar het duurde tot de zomer voordat het zoute water weg was en de grond weer enigszins droog. Toen kwam echter de voeder nood, met voederdistributie, waarbij er voor de eenden en kippen slechts zeer beperkt voer beschikbaar kon worden gesteld. De pluimveehouders moesten hun dieren gaan verkopen, en die brachten bijna niets op. Ze verarmden zienderogen en de moed was er geheel uit.

In 1919 ging de overheid zich met het gebied bemoeien, nadat steun was gevraagd bij het Koninklijk Nationaal Steuncomité. Van Gink beschrijft in 1920 in het blad *Avicultura* hoe de steunverlening op gang kwam. In 1919 was er een proeffokstation in Landsmeer gekomen met kuikenopfokschuren en doelmatige hoenderhokken. Er werd ook een grote broedmachine geplaatst met een capaciteit van 1800 eieren. (Voordien werd er nog geheel op natuurlijke wijze gebroed.) Uit alle delen van het land werden broedeieren en kuikens aangevoerd. Bovendien werd er maïs verstrekt. Op het proefstation waren witte Leghorns, bonte Barnevelders, zwarte Barnevelders, Waterlandse gele hoenders in al hun variaties, buff Orpingtonen en witte Indische Loopeenden aanwezig. Na een jaar werd het fokstation al uitgebreid en was er slechts nog geringe subsidiëring nodig. Het jaar daarop werd er begonnen met de verkoop in het groot van eendagskuikens aan de kippenfokkers van 'het Waterland'.

Bij die fokkers verschoof de aandacht echter al snel meer en meer naar 'vleeskippen'. De leg werd desondanks toch goed in de gaten gehouden, vooral de winterleg, want om het hele jaar door slachtkuikens af te kunnen leveren, was het natuurlijk van groot belang om ook het hele jaar eieren te hebben om uit te

broeden. Er werd dan ook heel wat afgeëxperimenteerd met verschillende rassen. Op een goede dag werd de beroemde nieuwe Belgische vleeskip, de Mechelse koekoek, naar de regio gehaald.

Rechts: Poulet de Bruxelles, getekend door L. v.d. Snickt. Dit was dat nieuwe Belgische vleesras; enorm grote kippen met bevederde poten, gemaakt door de 'oude' Mechelse koekoek te kruisen met Aziatische rassen. Aanvankelijk werd deze nieuw kip 'Poulet de Bruxelles' - Brusselse kiekken genoemd, vervolgens kregen ze weer de naam Mechelse koekoek en de originele kip die al sinds 1800 onder deze naam bekend was, werd later omgedoopt tot Vlaamse Koekoek.

Helaas wilden die Belgische kippen hier niet gedijen op de drassige grond. Toch gaf men niet direct op en ging de hanen gebruiken om te kruisen met de al aanwezige hennen die wel bestand waren gebleken tegen de omstandigheden. Na verloop van tijd kwamen er vanwege de invloed van die Mechelse koekoek hanen steeds meer koekoekleurige kippen, en vanaf die tijd sprak met niet meer van 'Bezaansche kippen' maar van 'Blauwe Kippen'. Die toevoeging 'blauw' kwam, omdat de dieren op afstand bekeken er blauw uitzagen.

In 'Een Nieuwe Chronycke', december 1995 vertelt Annie Pauw-Dekker hoe haar vader een aantal jaren na de Eerste Wereldoorlog van zijn baas, Jan Nool te Driehuizen, in plaats van een achterstallig loon van 100 gulden, 12 mooie grote blauwe kippen kreeg en een Mechelse haan, waarmee hij zijn eigen kippenfarm begon. Opmerkelijk is het broeden met de kloeken dat ze beschrijft: er gingen altijd 21 eieren onder de broedse hen; dat moeten dus zeker hennen van flinke afmetingen zijn geweest! De eerste kuikens die uitkwamen werden meteen weggehaald zodat de kloek wat ruimer kwam te zitten. De kuikens werden in een wollen lap gewikkeld en in een stoof gedaan; de stoof ging in de oven van het fornuis, de deur bleef wel open. Steeds werd er weer een kuikentje bij gezet.

In 1927 wilden de Noord-Hollandse pluimveehouders de inmiddels bekende 'Blauwe Kippen' als bedrijfsras laten erkennen. In 'De Waterlander' van 15 oktober 1927 is te lezen dat er op uitnodiging van C. Bankersen te Grafdijk een bijeenkomst belegd werd waar ook Rijkspluimveeconsulent Van Asperen

Vervenne bij aanwezig was, die de vraag stelde wat men wenste: een vleeskip tevens legster, of een legster tevens vleeskip, daar dit veel verschil uitmaakt in de fokrichting. Alle aanwezigen bleken van mening dat men een goede legkip wilde, die tevens een goede bout opleverde. De heer Bankersen gaf vervolgens een uitleg over de oude Bezaansche kippen en de nieuwe Blauwe Kippen en daarna werd de eerste standaard voor de 'Noordhollandische Blauwen' opgesteld, die verbazend genoeg niet afwijkt van de huidige standaard, op één punt na: de loopbenen werden toen 'licht beveerd' verlangd – iets wat nu een ernstige fout zou zijn. De pootbevedering werd later om economische en praktische redenen weggefokt.

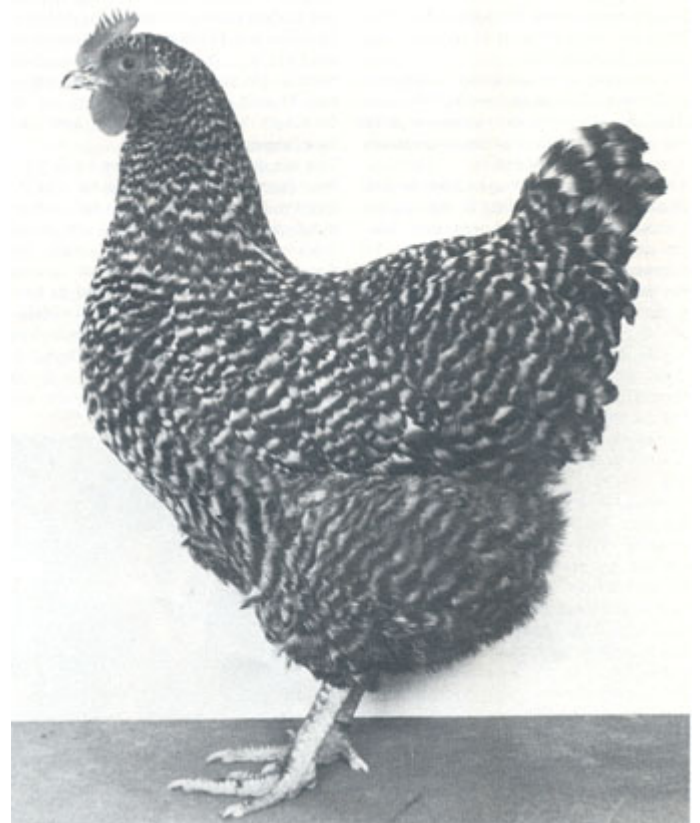
Vanaf ca. 1950 begonnen de Noord Hollandse Blauwen terrein te verliezen aan de zuiver op vleesproductie en zuiver op leg gerichte fokkerij. Duurde het bij Noord Hollandse piepkuikens zo'n 12 tot 14 weken voordat de kuikens voor de slacht konden worden verkocht, de nieuwe hybride-vleeskuikens bereikten in minder dan de helft van de tijd, hetzelfde slachtgewicht. Toch bleef men de Noord Hollandse Blauwe nog een tijd lang als zuiver ras fokken, niet meer specifiek in Noord Holland, maar vooral in Brabant en Limburg. Men specialiseerde in bedrijven die broedeieren leverden, broederijen die eendagskuikens leverden en opfokbedrijven. In 1960 kwam de pluimveevleesproductie al voor tweederde van speciale vleesrassen, maar toch nog voor één derde van de Noord Hollandse Blauwe. Men probeerde nu toch wel eens verbetering te krijgen door het inkruisen van andere rassen, zoals bijv. de lichte Sussex, om wat meer borstvlees te verkrijgen, en dat pakte goed uit. De dieren bleven bekend staan om hun goede vleeskwiteit en de leg was behoorlijk. De broedeieren van de vermeerderingsbedrijven werden aanvankelijk in Nederland uitgebroed, om als ééndagskuikens te worden uitgevoerd. Later veranderde dit; toen gingen de broedeieren rechtstreeks naar het buitenland en was met name België een belangrijke afnemer. Tot in de 70-er jaren werd er nog commercieel gefokt met Noord Hollandse Blauwe hoenders. Daarna viel ook voor dit ras het doek, en sindsdien worden ze vrijwel alleen gehouden door de hobbyfokkers.

Enkele commerciële fokkers, zoals Hoenderspecialist Paul de Wit & Zn uit Sint Laureins (België), brengen tegenwoordig weer Noord Hollandse Blauwen op de (Nederlandse) markt, die opnieuw zeer gewaardeerd worden en veelal naar luxe restaurants gaan.

Rechts: Noord Hollandse Blauwe hen, 1983. Foto: Bas Vingerhoed-ANHBC.

De huidige Noord Hollandse Blauwe

Omdat de Noord Hollandse Blauwe van oorsprong een echt slachthoen is, moet het een middelzwaar, massief gebouwd hoen zijn, (gewicht haan 3,5 tot 4 kg en hen 2,75 tot 3,25 kg) met een brede en diepe borst en romp. Ook het achterlijf is breed en diep, met een volle donspartij. De kop is vrij groot en helderrood en heeft een stevige, enkele kam, een bijna witte snavel, rode oren en grote, oranje-rode ogen. De staart wordt vrij hoog en tamelijk gespreid gedragen en is niet zo lang, maar wel netjes afgedekt door de sikkels en dekveren. De huid is wit en de pootkleur vleeskleurig tot lichtgrijs, maar bij

jonge hennen is er soms wat donkere aanslag aanwezig. De poten zijn onbevederd. De eikleur is lichtbruin.

Koekoek

De enige erkende kleurslag is koekoek. Op elke veer is de donker blauwgrijze grondkleur, drie of viermaal licht boogvormig overdwers onderbroken door een licht blauwgrijze tekening, welke niet scherp begrensd is. In de sierveren is het aantal dwarsbanden groter naar verhouding tot de lengte van de veer. In die veren, doch het meest in het hals- en zadelbehang, neigt de tekening naar een omgekeerde V. De koekoektekening moet over het gehele lichaam helder en zo gelijkmatig mogelijk zijn. De donskleur is licht.

Hanen die fokzuiver zijn hebben de koekoekfactor dubbel; de lichte banden over de veren zijn daardoor breder en daarom zijn ze lichter van kleur dan de hennen, die de koekoekfactor altijd maar één keer kunnen hebben. Bovendien zijn de veereinden bij de haan licht en bij de hen donker gekleurd, waardoor optisch een donkerdere kleur bij de hennen ontstaat.

Rechts: v.l.n.r. hennenveer (met donkere veertip), hanenveer (met lichte veertip) en een zadelveer van de haan.

Een leuke bijkomstigheid is dat men aan de kuikens direct zou kunnen zien of het hanen of hennen zijn; de haantjes zijn namelijk lichter gekleurd dan de hennetjes, met lichter dons en lichtere pootjes. Vaak hebben de haantjes ook een grotere lichte vlek op de kop dan de hennetjes. Wij staken ons licht op bij Bert Wijtten uit Beugen, die dit ras al jaren fokt. Hij zegt dat hij het hooguit van 20% van de eendagskuikens met zekerheid durft te zeggen. Er zitten altijd wel een paar twijfelgevallen tussen. Je zou de kuikens eigenlijk moeten merken en dan na 4 weken kijken of je het goed

gezien had. Na 4 weken is het in ieder geval wel 100% duidelijk.

Het verschil tussen gestreept en koekoek.

Beiden worden veroorzaakt door hetzelfde B-gen (van het Engelse woord *Barred*). Dit is een geslachtsgebonden gen. Hanen hebben twee van deze genen en zijn hierdoor lichter dan de hennen, die maar één B-gen hebben en hierdoor donkerder blijven.

Door de aanwezigheid van dit gen wordt de pigmentproductie telkens even gestopt en weer op gang gebracht tijdens de groei van de veer en veroorzaakt daarbij de welbekende streep-tekening zoals die te zien is op bijv. de gestreepte Wyandottes en andere, normaal bevederende rassen.

De heel smalle en scherpe streping die te vinden is bij de Plymouth Rocks wordt veroorzaakt door het B-gen plus de werking van het K-gen, dat een erg trage veergroei veroorzaakt, waardoor de pigmentproductie onder invloed van het B-gen veel vaker 'aan' en 'uit' kan gaan tijdens de veergroei.

Op een ras met een snelle bevedering geeft hetzelfde B-gen echter een bredere en minder gedefinieerde streep-tekening die we 'koekoek' noemen, zoals bijv. bij de koekoekkleurige Marans en Noord Hollandse Blauwen. De breedste streep-tekening is te zien op de snelst groeiende veren, zoals de vleugelpennen.

Bij koekoekkleurige dieren is de scheiding tussen de donkere en lichte strepen niet zo duidelijk, meer alsof ze met een stukje houtskool getekend zijn. Ook loopt de streping niet recht over de veer, maar iets gebogen en in de sierveren bijna V-vormig.

Als de genoemde rassen het B-gen (koekoek-c.q. streep-factor) niet zouden hebben, zouden ze gewoon zwart zijn. Dit gen heeft een sterkere invloed op zwart pigment dan op rood of goudkleurig (geel) pigment. Als het B-gen voorkomt bij de wildkleur/patrijkskleur dan maakt het de kleurslag koekoekpatrijs.

Boven: Verkeerde 'stip'-vormige tekening (Foto ANHBC)

Links: Goede vleugeltekening.

Fok

Denk nu niet dat het eenvoudig is om een goede Noord-Hollandse Blauwe te fokken. Soms is de bevedering te los of de donspartij bij de hennen te flodderig, bij de hanen de staart erg rommelig, de rug te kort of de vleugeldracht te laag. Dan moet er nog de juiste koekoekkleur en de juiste koekoek-tekening zijn, dat zijn twee verschillende dingen. Veel stammen hebben last van 'roest' - dat is een bruinachtige waas, meestal op rug en schouders bij de hennen en een geelbruine

verkleuring in de halsveren van de hanen. Dit kan echter ook veroorzaakt worden door zonlicht.

Er moet ook voldoende contrast zijn tussen de lichte en de donkere kleur. Hanen zijn altijd lichter van kleur dan de hennen, dat is ook terecht zo omschreven in de standaard. Iets anders is het als er in de sikkels en slagpennen bijna geheel witte veren zitten. Zo'n haan is dan niet geschikt als showhaan. Bert Wijtten gebruikt zo'n haan ook niet graag als fokhaan; als ze te licht worden, raak je teveel tekening kwijt, zegt hij. Maar met inzicht en beleid kunnen ze een enkele keer wel voor de fok gebruikt worden; de hieruit gefokte hennen zijn dan wat helderder van kleur en hebben vaak een mooie lichte pootkleur.

Bert heeft 3 foktomen, elk met aparte uitloopruimte. Bij het uitzoeken van de foktoom is de kleur maar één aspect en dat is eigenlijk simpel, zegt hij: een goed showdier qua kleur, is ook een goed fokdier. Maar er is meer dan de veerkleur.

Het type is heel belangrijk; het moeten robuuste dieren zijn, met de juiste staart- en vleugeldracht. Ook de kam moet mooi getand zijn; kamfouten zijn erfelijk. Daarnaast is het natuurlijk ook van belang om de legeigenschap in de gaten te houden.

Hij heeft graag vroeg kuikens – tijdens ons gesprek begin februari had hij er al 31 – want dan hebben ze genoeg tijd om uit te groeien en op tijd klaar te zijn voor de jongdieren keuring. Zoals een goed vleesras betaamt zijn de hennen in vijf maanden volwassen en uitgegroeid, maar ondanks dat het een snel bevederend ras is, hebben de hanen één tot twee maanden meer nodig om volledig ontwikkelde sikkels te krijgen. Vergeleken met bijv. een Plymouth Rock haan (extra langzaam bevederend ras) is dit dus toch vrij snel.

Aard

Natuurlijk worden de Noord-Hollandse Blauwen niet meer geselecteerd op nuteigenschappen maar op uiterlijk. Toch is de leg nog heel goed, in de winter matig. Bert Wijtten waardeert vooral het rustige karakter van deze kippen. Nu is de Noord-Hollandse blauwe van nature niet zo'n temperamentvolle kip, maar het is altijd een verdienste van de fokker zelf als zijn dieren niet schuw zijn. De hennen worden vrij gemakkelijk broeds, zegt hij, wat hem betreft iets te makkelijk. Door ze bij de eerste symptomen van broedsheid direct apart te zetten op een plek zonder nest en eieren, komen ze weer snel tot

bezinning en gaan weer aan de leg, maar sommige hennen zijn hardleers en worden rustig wel 3 keer achter elkaar broeds. Het zal best per stam verschillen, en voor een andere fokker is dit juist een positieve eigenschap; daarbij komt dat ze door hun omvang en ruime donspartij fijne kloeken zijn.

Overtollige hanen zijn heel goede slachthoenders. Zelfs van de hennen, geslacht als de leg afnam, werd gezegd dat men er een zeer fijne bout aan overhield, van een behoorlijk gewicht. Bij de familie Wijtten worden de eigen kippen niet gegeten; hier gaan alle overtollige hanen naar een zorgboerderij. Daar worden alleen Noord Hollandse Blauwen gehouden, en ze verkopen de hanen later wel voor de slacht, maar dat vindt hij verder prima.

Bert Wijtten is lid van de vereniging Pels en Pluim te Mill, die elke eerste zondagochtend in de maand een markt organiseert voor overtollige dieren. 7 uur 's morgens opbouwen, om 10 uur is het afgelopen. Die markt wordt altijd druk bezocht en hij raakt zijn dieren daar gemakkelijk kwijt voor een goede prijs.

Dit ras stelt verder geen bijzondere eisen aan de verzorging. Vooral de jonge dieren moet men niet op te krappe ruimte opfokken. Dit voorkomt verenpikken.

Noord-Hollandse Blauwen zullen over het algemeen het beste gedijen als ze over voldoende ruimte beschikken, bij voorkeur vrije uitloop op een stuk grasland, maar dat is natuurlijk de droom van iedere kip.

Tentoonstellen

Ruim 10 jaar geleden nodigde de Wereldvoedselorganisatie FAO (Food and Agricultural Organisation) de Nederlandse regering uit om een rapport op te stellen aangaande de dierlijke genetische bronnen van ons land. De uitnodiging werd met voortvarendheid opgepakt en het kleindiertschrift Avicultura besloot tot het houden van een enquête onder de speciaalclubs van de diverse Nederlandse rassen om de situatie in kaart te brengen. Volgens die telling waren er toen 45 fokkers van Noord Hollandse Hoenders; dat was ongeveer evenveel als van Barnevelders en Welsumers. Toch zien we ze veel minder vaak op shows. Door propaganda voor het ras in bladen zoals 'Levende Have' hebben de Noord Hollandse Blauwen nu wat meer liefhebbers gekregen, veelal mensen die het leuk vinden om wat kippen in hun achtertuin te hebben. Deze mensen komen niet met hun dieren naar de tentoonstellingen, en dat is jammer. Meer concurrentie doet een ras altijd goed! Daarnaast is het lidmaatschap van een speciaalclub belangrijk; daar kan men fokadviezen krijgen, dieren uitwisselen en ervaringen met elkaar doorspreken. Maar het is in ieder geval mooi dat dit oude ras weer een plaatsje bij de liefhebbers heeft gevonden.

Boven en links: Standaardmatige haan en hen, fraaie showdieren. Foto's: Klaas van der Hoek.

Bert Wijtten gaat wel met zijn kippen naar de jongdierendag en naar de show, maar hij beperkt dat toch tot een keer of 3 per jaar. Dat vindt hij wel mooi genoeg. Het is natuurlijk prettig om te horen dat je dieren aan de standardeisen voldoen, en helemaal dat ze perfect genoeg zijn om tot mooiste van de tentoonstelling te worden gekozen, wat hem al eens gebeurde in 2009 met een jonge hen, die Kampioen

Grote Hoenders werd op de show van zijn vereniging Pels en Pluim te Mill. Deze kleurslag kippen hoeven niet gewassen te worden voor de show; het volstaat om de kam een beetje in te vetten om een frisse rode kleur te verkrijgen en de poten schoon te maken. Het kan wel een probleem zijn om op tijd volledig uitgegroeide hanen te hebben voor de show. De vroege broedsels geven nogal eens teleurstelling, daar de bevruchting dan nog wel eens te wensen over laat. Latere broedsels geven in het tentoonstellingsseizoen vaak onvoldoende ontwikkelde dieren te zien.

Rechts: Winnende hen van Bert Wijtten.

In het buitenland

In zijn glorie dagen werd het ras ook geëxporteerd naar het buitenland; daar worden ze nu ook slechts door liefhebbers en hobbyfokkers gehouden.

In *Duitsland* werden ze destijds vrijwel direct omgefokt tot de *Niederrheiner blausperber*; een bijna identiek type hoen in de koekoek kleurslag – zonder pootbevedering. (Ze zijn ook erkend in andere kleuren.) De Noord Hollandse Blauwe krielen zijn op hun beurt o.a. gemaakt met behulp van koekoek Niederrheiner krielen. Al met al vertonen deze Duitse kippen zóveel gelijkenis met onze Noord Hollandse Blauwen, dat de koekoek Nederrijnse hoenders en krielen niet in Nederland erkend zijn.

In *Frankrijk* werd het in 1936 ingevoerd, lange tijd commercieel gefokt en ook geëxporteerd naar Afrikaanse landen. Het heeft daar de naam *Bleue de Hollande*. Er zijn nu slechts een handvol hobbyfokkers.

In *Engeland* importeerde men rond 1930 de Noord Hollandse Blauwe met de lichtbevederde poten. Men had daar juist ook de koekoekkleurige Marans ingevoerd, ook met lichtbevederde poten.

Onder: Noord Hollandse Blauwen in Engeland. Foto: Michael Hart.

Michael Hart uit Groot-Brittannië, zelf fokker van dit ras, schreef ons het volgende: *“Noord-Holland Blues waren hier ooit populair als dubbelnutras bij kleinschalige commerciële kippenhouders. In 1951 was hun populariteit op het hoogtepunt, maar ze verdwenen pas echt van de boerderijen in de jaren 1970, samen met de meeste andere zuivere rassen, om plaats te maken voor de commerciële hybriden. Tegenwoordig worden ze alleen gehouden door een handjevol gepassioneerde fokkers.*

Rond 1930 kwam dit ras in trek vanwege hun zware lichaamsgewicht, snelle groei, wit vlees en redelijke leg. Hun Nederlandse afkomst betekende dat ze bestand waren tegen de natte omstandigheden die vaak bestaan waar grote aantallen kippen bij elkaar lopen.

Links: Noord Hollandse Blauwe haan in Engeland, eigenaar Gabrielle Savage.

Een van de eerste commerciële houderijen werd opgericht in 1938 in Kent. Tegen die tijd waren hun bevederde poten – invloed van de Mechelse hoenders - al grotendeels weggefokt in Nederland. Dus toen de Britse pluimveehouders begonnen met het importeren van grote partijen kuikens, had slechts een klein percentage nog wat lichte bevedering op de poten en met de eisen van de markt voor slachtkippen in het achterhoofd, volgden ze hun Nederlandse collega's en gingen selecteren op onbevederde poten.

Maar vandaag de dag hebben alle Noord-Hollandse Blauwen in Groot-Brittannië bevederde poten. Interessant is dat dit is ontstaan doordat de standaardcommissie van The Poultry Club, die verantwoor-

delijk was voor het opstellen van de standaard, bang was dat keurmeesters niet in staat zouden zijn om het verschil te zien met de eveneens koekoekkleurige en rond die tijd gestandaardiseerde Marans (met onbevederde poten); door het vastleggen van bevederde poten bij de NHB zou er geen risico op verwarring meer zijn!

De reden dat ze hier niet populair zijn bij tentoonstellingsfokkers is misschien dat men de wat vage koekoektekening niet zo mooi vindt als de gestreepte tekening van rassen zoals de Plymouth Rock en Wyandotte.

Er is geen speciaalclub voor Noord-Hollandse Blauwen in de UK; het ras is ondergebracht bij de Rare Breeds Society.”

Rechts: Oude NHB hen van Michael Hart, Engeland. Let op de voetbevedering.

Aan de eikleur was het verschil tussen de rassen duidelijk zichtbaar, maar aan de hanen was dat natuurlijk niet te zien. De keuze voor Marans zónder en *North Holland Blue* mét pootbevedering komt nu bizar en onlogisch over, maar in die tijd waren beide rassen nog vrij onbekend. De eerste Marans – onder de naam 'Marandaises', met licht bevederde poten - zagen wij ook pas in 1938 op de Haagse Avicorni tentoonstelling.

In *Amerika, Australië en Nieuw Zeeland* is het een vrij onbekend hobbyras. Nieuw Zeeland heeft enige jaren geleden hobbydieren geïmporteerd en wil deze nu volgens de Nederlandse standaard laten erkennen, en dus niet vasthouden aan de bevederde poten zoals die in de Engelse standaard zijn opgenomen. (In Australië en Nieuw Zeeland hanteert men normaal gesproken de Engelse standaard.) In Engeland gaan er nu toch ook stemmen op om dat aan te passen, temeer daar de Marans mét voetbevedering daar inmiddels ook erkend is.

Tot slot

Op de Universiteit van Wageningen heeft men in 2009 onderzoek gedaan* naar de haalbaarheid om de Noord Hollandse Blauwen weer als commerciële dubbeldoelkip te gaan houden, waarbij dan vooral tegemoet gekomen wordt aan de wens om hanenkuikens niet zomaar dood te maken, wat nu gebruikelijk is bij legrassen. Haantjes van legrassen van ca. 2 kg levend gewicht zijn qua vorm en smaak echter duidelijk verschillend van reguliere vleeskuikens. De haantjes zijn langer en smaller dan de vleeskuikens en hebben een duidelijk zichtbaar en uitstekend borstbeen (kippenborst). Omdat ze op latere leeftijd geslacht worden dan de vleeskuikens, hebben ze een meer uitgesproken kipsmaak. Hanen van legrassen opfokken en succesvol bij de consument brengen sluit beter aan bij de culinaire traditie in landen ten zuiden van ons, dan bij onszelf.

Het benutten van de hanen hangt dus wel samen met aanpassen van onze culinaire gewoontes. Het zou mogelijk zijn om bijv. met wat genetische invloed

van de Mechelse Hoenders, in enkele jaren een populatie NHB op te bouwen, waarvan de hennen per jaar 250 eieren leggen en de hanen, met een aanvaardbare voederconversie, een gewicht van ruim 2 kg halen. De kostprijs per ei en per kg vlees zal wel wat hoger liggen. Het zal dus eens te meer afhangen van de consument of die bereid is om wat meer te betalen voor een eerlijk product.

(*Bron: Rapport 261 - Verkenning van de marktkansen voor een combi-kip in Nederland. Wageningen UR Livestock Research, Auteurs F.R. Leenstra, P. van Horne en M.M. van Krimpen.)

Noord-Hollandse Hoenders bestaan ook in krielvorm, ook alleen erkend in de kleurslag koekoek. Dit ras is ondergebracht bij de speciaalclub: Assendelfter en Noord-Hollandse Blauwenclub. Website <http://www.anhbc.nl/>

Onder: Groot en kriel. Foto: Klaas van der Hoek.

Met dank aan de speciaalclub en aan Bert Wijtten, voor de prachtige foto's en de vele informatie over de huidige Noord Hollandse Blauwen, maar ook over de commerciële fokkerij van 60 jaar geleden.

Historische bronnen:

- Avicultura september 1920
- De Waterlander, 15/10/1927
- Een Nieuwe Chronycke, december 1995.
- Provinciale Noord Hollandse Courant, 17/08/1940
- Historie van de Nederlandse Pluimveehouderij. Ketelaars, E.H. (1992).
- Poulet de Bruxelles , Coucou de Malines, Chasse et Pêche, n° 16 du 16 janvier 1887. Auteur : R. ADOLPHI

Recentere bronnen:

- Nederlands Kleinvee, Luuk Hans, Hans Ringnalda e.a. 2003.
- Rapport 261 - Verkenning van de marktkansen voor een combi-kip in Nederland. Wageningen UR Livestock Research, Auteurs F.R. Leenstra, P. van Horne en M.M. van Krimpen.
- Mondelinge informatie van Bert Wijtten. <http://www.stalbaatehof.nl>
- Schriftelijke informatie van Michael Hart.
- Assendelfter en Noord-Hollandse Blauwen Club (ANHBC) Website <http://www.anhbc.nl/>